

การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน

มาบปลาเค้า ของผู้พูดภาษาที่มีอายุต่างกัน

นางรัชณี เสนีย์ศรีสันต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๖

ISBN ๙๗๔-๕๖๒-๑๑๔-๓

011401

i 15395601

A Comparative Study of Some Phonetic and Phonological
Aspects in the Speech of Maapplakhao Laophuan
Speakers of Different Age Groups

Mrs. Rachanee Senisrisant

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Linguistics

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวนมาบปลาเค้า
ของผู้พูดภาษาที่มีอายุต่างกัน

โดย *   นางรัชณี เสนีย์ศรีสันต์

ภาควิชา   ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... *สุประดิษฐ์ บุนนาค* ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *ปราณี กุลละวณิชย์* ..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์)

... *มรณ. กัลยา ดิงศรีทิพย์* ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. มรณ. กัลยา ดิงศรีทิพย์)

..... *ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พยางค์ตายเสียงสั้น (DS) ในแถว ๑๒๓ ของผู้พูดภาษากลุ่มอายุ ๓๐-๔๔ ปี

สำหรับเสียงพยัญชนะและสระบางเสียงในภาษาลาวพวนมาบปลาเค้ามีแนวโน้มที่จะ
เปลี่ยนไปเป็นแบบภาษาไทยเช่นเดียวกับเสียงวรรณยุกต์ ความแปรเปลี่ยนนี้เกิดขึ้นกับการออก
เสียงพยัญชนะ และสระในคำบางคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพยัญชนะต้นของคำเหล่านั้นเป็น -
h-, ɲ-, s-, kw- ส่วนเสียงสระมีความแปรเปลี่ยนระหว่าง [ɛ:u] กับ [iau] และ
[ɛ:u] กับ [e:u]

อัตราการแปรเปลี่ยนของเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะ สระ ดังกล่าวข้างต้นแตกต่างกัน
ไปตามกลุ่มอายุของผู้พูดภาษา คือผู้พูดภาษาลาวพวนกลุ่มอายุมากโดยเฉพาะกลุ่มอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป
ไปยังคงออกเสียงภาษาลาวพวนเดิมในอัตราสูง ส่วนผู้พูดภาษาลาวพวนกลุ่มอายุน้อยโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งกลุ่ม ๑๔-๒๔ ปี ออกเสียงแบบภาษาไทยมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   A Comparative Study of Some Phonetic and Phonological
Aspects in the Speech of Maapplakhao Laophuan.
Speakers of Different Age Groups.

Name   Mrs. Rachanee Senisrisant

Thesis Advisor   Assistant Professor Theraphan Luang Thongkum, Ph.D.

Department   Linguistics

Academic Year   1982

Abstract

The purpose of this research is to study some phonetic and phonological aspects of Laophuan spoken at Ban Maapplakhao (Muban 1, 2, 3, 4) Tambon Maapplakhao, Amphur Tayang, Petchburi Province. The emphasis is on tonal variations and variant consonants and vowels in the speech of Laophuan speakers of different age groups. To achieve this goal the researcher collected data by interviewing 31 informants, 16 females and 15 males selected as representatives of all Laophuan speakers who had been divided into 4 major groups according to age. Group 1 is above 60 years of age, group 2 ranges from 45-59, group 3 from 30-44 and group 4 from 15-29.

The results of this research show that there are no significant phonological differences in the speech of Laophuan speakers of different age groups. The phonological inventory consists of 5 tonemes, 20 consonant phonemes and 18 vowel phonemes. However, there are some phonetic variants caused by the influence of Petchburi Thai and Bangkok Thai.

Among all age groups there is a tendency for the Laophuan tone of short checked syllables in DS 123 tonal categories to shift to that of Petchburi Thai and the Laophuan tone in DS 4 tonal category to shift to that of Bangkok Thai, resulting in three additional tone shapes. Among the 30-44 age group the Phuan tone of DS 123 tonal categories has merged with that of DL 123. There is also a tendency among all age groups for some consonants and vowels to be influenced by Thai. Variation in consonants and vowels occurs in some words, especially the initial consonants h-, ɲ-, s-, kw-, and between the diphthongs [ɛ:u] and [iau] and [ɛ:u] and [e:u].

The rate of variation in the aforementioned sounds varies according to age group. Older speakers, particularly those above 60 years, use predominantly Laophuan pronunciation while younger ones, particularly those between 15-29 years use predominantly Thai pronunciation.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและการแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมงานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งงานได้สำเร็จลุล่วงลง นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจากอาจารย์ และผู้มีพระคุณหลายท่าน อาทิเช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ และอาจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ดิงศรีทิพย์ ได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาจารย์ ดร.อังกาบ ผลการกุล ได้ให้คำแนะนำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยา รองศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ ประทุมราช ภาควิชาวิจัยและประเมินผล คณะครุศาสตร์ ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สถิติในการวิจัย และคุณประเสริฐ โพธิ์ปักษ์ ป่าไม้เขตสระบุรี ที่ได้ตรวจแก้ไขการเสนอผลวิจัยในทางสถิติให้ถูกต้อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่านเป็นอย่างสูง

ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม การรวบรวมข้อมูลและอื่น ๆ ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก คุณประสิทธิ์ ศรีมูลตรี พัฒนาการตำบลมาบปลาคำ นายอำเภอกำแพงแสน ผู้บอกภาษาทั้ง ๓๑ ท่าน คุณทินวัฒน์ นาคขุ่ม ได้ช่วยทำแผ่นภาพคลื่นเสียง และคุณพรทิพย์ เหมือนบัว ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อภาษาไทย	ผ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ฉ
รายการภาพประกอบ	ฉ

บทที่

๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
แนว เหตุผลทฤษฎีที่สำคัญหรือสมมุติฐาน	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๓
ข้อตกลงเบื้องต้น	๔
สัญลักษณ์และนิยามศัพท์เฉพาะ	๗
ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลมาบปล่าเค้า	๑๒
ประวัติและความเป็นมาของคนไทยเชื้อสาย ลาวพวนหมู่บ้านมาบปล่าเค้า	๑๕
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๐

๒ วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาประวัติความเป็นมาของคนลาวพวนในประเทศไทย	๓๔
ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๔
เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาลาวพวน	๓๔

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๑
อุปกรณ์ประกอบการเก็บข้อมูลภาคสนาม	๔๒
การบันทึกและตรวจสอบ	๔๓
หลักเกณฑ์การเลือกผู้บอกภาษา	๔๓
วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล	๔๗
ปัญหาในการเก็บข้อมูล	๔๙
การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๑
๓ ระบบเสียงภาษาลาวพวน	
ระบบวรรณยุกต์	๕๓
ระบบพยัญชนะ	๕๗
ระบบสระ	๕๙
โครงสร้างพยางค์	๖๔
๔ เปรียบเทียบภาษาลาวพวนของผู้พูดภาษา ๔ กลุ่มอายุ	
การเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ในคำพูดของ	
ผู้พูดภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๖๙
เปรียบเทียบการออกเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะ สระ	
ของผู้พูดภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๗๒
เสียงวรรณยุกต์	๗๒
เสียงพยัญชนะ	๙๔
เสียงสระ	๑๒๓
๕ สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ	
ผลการวิจัย	๑๒๙
ข้อสังเกต	๑๓๕
อภิปรายผล	๑๓๖
ข้อเสนอแนะ	๑๓๖
บรรณานุกรม	๑๓๙

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.	รายการคำสำหรับ เก็บข้อมูล เสียงวรรณยุกต์ ในภาษาลาวพวน	๑๕๑
ภาคผนวก ข.	รายการคำสำหรับ เก็บข้อมูล เสียงพยัญชนะและ สระในภาษาลาวพวน	๑๕๒
ภาคผนวก ค.	รายการคำสำหรับ เก็บข้อมูล แสดงการ เปลี่ยน เสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวพวน	๑๗๒
ภาคผนวก ง.	รายการคำสำหรับ เก็บข้อมูล เสียง [ฺ] และ [ฺ] ในภาษาลาวพวน	๑๗๕
ภาคผนวก จ.	รายการคำสำหรับ เก็บข้อมูล เสียง [s-] และ [ch-] ในภาษาลาวพวน	๑๘๐
ภาคผนวก ฉ.	รายการคำสำหรับ ตรวจสอบ เสียงสระ [ะ] และ [ai]	๑๘๓
ภาคผนวก ช.	ข้อมูล แสดงการออกเสียง [ฺ] ~ [ฺ] ของผู้พูดภาษาลาวพวน ๔ กลุ่มอายุ	๑๘๔
ภาคผนวก ซ.	ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวพวน ด.หนองปลาไหล อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี	๑๘๕
ภาคผนวก ฌ.	วิธีการคิดหาอัตราร้อยละของการออกเสียง แบบต่าง ๆ ของผู้บอกภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๑๘๖
ภาคผนวก ญ.	แบบสำรวจข้อมูลจำนวนประชากรลาวพวน บ้านมาบปลาเค้า หมู่ที่ ๑-๔	๑๘๗
ภาคผนวก ฎ.	แบบสอบถามสำหรับสำรวจประวัติผู้บอกภาษา	๑๘๘
ภาคผนวก ฏ.	ประวัติของผู้บอกภาษา	๑๘๙
ประวัติผู้เขียน		๑๘๗

รายการตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑.	แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนและเพศของผู้บอกภาษา แต่ละหมู่บ้าน	๔๕
ตารางที่ ๒.	ตารางสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์	๖๔
ตารางที่ ๓.	ก. เปรียบเทียบการออกเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย เสียงสั้น DS ๑ ของผู้บอกภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๗๔
	ข. เปรียบเทียบการออกเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย เสียงสั้น DS ๒ ของผู้บอกภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๘๐
	ค. เปรียบเทียบการออกเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย เสียงสั้น DS ๓ ของผู้บอกภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๘๑
	ง. เปรียบเทียบการออกเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย เสียงสั้น DS ๔ ของผู้บอกภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๘๑
ตารางที่ ๔.	แสดงอัตราร้อยละของการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์ DS ๑๒๓	๘๔
ตารางที่ ๕.	แสดงอัตราร้อยละของการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์ DS ๔	๘๗
ตารางที่ ๖.	แสดงจำนวนผู้บอกภาษาที่ออกเสียงพยัญชนะต้น [h] ~ [ɿ]	๘๘
ตารางที่ ๗.	แสดงความถี่ในการปรากฏของเสียง [ɲ] และ [j] ในคำที่ภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียง *hn	๑๐๐
ตารางที่ ๘.	แสดงความถี่ของการปรากฏของเสียง [ɲ] และ [j] ในคำที่ภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียง *?j	๑๐๐

ตารางที่ ๙. แสดงความถี่ของการปรากฏของเสียง [ก] และ [ง]
 ในคำที่ภาษาดั้งเดิมเป็นเสียง *ง ๑๐๒

ตารางที่ ๑๐. แสดงความถี่ในการปรากฏของเสียง [ก] ~ [ง]
 ในคำที่ภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียง *ก ๑๐๓

ตารางที่ ๑๑. แสดงความถี่ในการปรากฏของเสียง [ก] และ [ง]
 ในคำกลุ่มที่ ๑ ที่มีภาษาไทยดั้งเดิมเป็น *hk โดยแยก
 กลุ่มอายุของผู้พูดภาษา ๑๐๔

ตารางที่ ๑๒. แสดงความถี่ในการปรากฏของเสียง [ก] และ [ง]
 ในคำกลุ่มที่ ๒ ที่มีภาษาไทยดั้งเดิมเป็น *ʔj โดยแยก
 กลุ่มอายุของผู้พูดภาษา ๑๐๖

ตารางที่ ๑๓. แสดงความถี่ในการปรากฏของเสียง [ก] และ [ง]
 ในคำกลุ่มที่ ๓ ที่มีภาษาไทยดั้งเดิมเป็น *j โดยแยก
 กลุ่มอายุของผู้พูดภาษา ๑๐๗

ตารางที่ ๑๔. แสดงความถี่ในการปรากฏของเสียง [ก] และ [ง]
 ในคำกลุ่มที่ ๔ ที่มีภาษาไทยดั้งเดิมเป็น *k โดยแยก
 กลุ่มอายุของผู้พูดภาษา ๑๐๘

ตารางที่ ๑๕. แสดงความถี่ในการปรากฏของเสียง [s] และ [ch]
 ในการออกเสียงของผู้พูดภาษาลาวพวน ๔ กลุ่มอายุ ๑๑๔

ตารางที่ ๑๖. แสดงความถี่ของการออกเสียง [ɰ] ~ [ai]
 ในคำว่า "ใหญ่" เป็นอัตราร้อยละ ๑๒๔

ตารางที่ ๑๗. แสดงความถี่ของการออกเสียง [ɛu] ~ [iau]
 ในคำว่า "เหี่ยว" เป็นอัตราร้อยละ ๑๒๖

ตารางที่ ๑๘. แสดงความถี่ของการออกเสียง [ɛɰ]~[e:u]ในคำว่า "เอว"
 เป็นอัตราร้อยละ ๑๒๗

รายการภาพ

หน้า

- ภาพที่ ๑. แผนที่จังหวัดเพชรบุรี แสดงการแบ่งเขตอำเภอ ๑๓
- ภาพที่ ๒. แผนที่สังเขปตำบลมาบปลาเค้า อ. ท่าช้าง จ. เพชรบุรี
แสดงการแบ่งเขตหมู่บ้าน ๑๔
- ภาพที่ ๓. แผนที่คาบสมุทรอินโดจีนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
แสดงที่ตั้งของเมือง เชียงขวาง และเมืองพวน ๑๖
- ภาพที่ ๔. แผนที่แสดงจังหวัดและอำเภอที่ใช้ภาษาลาวพวน ๑๘
- ภาพที่ ๕. แผนภูมิแสดงกลุ่มย่อยของภาษาตระกูลไทสายตะวันตกเฉียงใต้ ๒๑
- ภาพที่ ๖. แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษา ๒๓
- ภาพที่ ๗. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน
อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี (Brown ๑๙๖๕) ๒๗
- ภาพที่ ๘. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน เชียงขวาง
(Chamberlain ๑๙๗๑) ๒๘
- ภาพที่ ๙. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนลพบุรี
(Chamberlain ๑๙๗๑) ๒๘
- ภาพที่ ๑๐. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวนสระบุรี
สิงห์บุรี ลพบุรี (วิไลวรรณ ฆนิษฐานันท์ ๑๙๗๓) ๓๐
- ภาพที่ ๑๑. แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน
ด.หนองแสง อ.นครนายก (ทัศนัย อารมย์สุข ๒๕๒๑) ๓๑

ภาพที่ ๑๒.	แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน ต.บางน้ำเขียว อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี (อุทัยวรรณ ต้นทอง [ม.ป.ป.])	๓๒
ภาพที่ ๑๓.	แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน บ้านเนินยาว อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี (อุทัยวรรณ ต้นทอง [ม.ป.ป.])	๓๓
ภาพที่ ๑๔.	แผนภูมิแสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวพวน หาดเสี้ยว อ.ศรีสขนาสัย จ.สุโขทัย (กาญจนา บัณฑิตโลก [ม.ป.ป.])	๓๔
ภาพที่ ๑๕.	แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการแยกเสียงวรรณยุกต์ของ ภาษาลาวพวนถิ่นต่าง ๆ	๓๕
ภาพที่ ๑๖.	แผนภูมิแสดงหน่วยเสียงพยัญชนะที่เกิดในคำพูดของผู้พูด ภาษาทุกกลุ่มอายุ	๕๗
ภาพที่ ๑๗.	แผนภูมิแสดงหน่วยเสียงสระที่เกิดในคำพูดของผู้พูดภาษา ทุกกลุ่มอายุ	๖๐
ภาพที่ ๑๘.	แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างพยางค์กับ เสียงวรรณยุกต์	๖๗
ภาพที่ ๑๙.	แผนภูมิแสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวพวน ต.มาบปลาเค้า	๗๑
ภาพที่ ๒๐.	แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ ในกล่อง DS ในภาษาลาวพวน ภาษาไทยเพชรบุรี และ ภาษาไทยกรุงเทพฯ	๗๗

ภาพที่ ๒๑.	แผนภูมิแสดงความถี่ของการออกเสียงวรรณยุกต์ DS ๑๒๓ ในแบบต่าง ๆ ของผู้พูดภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๘๖
ภาพที่ ๒๒.	แผนภูมิแสดงความถี่ของการออกเสียงวรรณยุกต์ DS ๔ ในแบบต่าง ๆ ของผู้พูดภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๘๐
ภาพที่ ๒๓.	แผนภูมิแสดงระบบวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ ในภาษาลาวพวนโดยแยกกลุ่มอายุ	๘๓
ภาพที่ ๒๔.	แผนภูมิแสดงการปรากฏของเสียง [ก] และ [ง] ในภาษาลาวพวนของผู้พูดภาษา ๔ กลุ่มอายุ	๑๑๒
ภาพที่ ๒๕.	แผนภูมิแสดงการออกเสียง [s] และ [ch] ของผู้พูดภาษาลาวพวน ๔ กลุ่มอายุ	๑๑๔